

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 226/2011-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. arch. Z. M. a Ing. arch. M. M., obaja bytom P., zastúpených advokátom JUDr. I. J., P., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2 Cob 86/2010, 2 Cob 87/2010, 2 Cob 21/2011 z 23. februára 2011 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Prešov sp. zn. 21 Cb 207/2004 zo 16. decembra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. arch. Z. M. a Ing. arch. M. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. mája 2011 doručená sťažnosť Ing. arch. Z. M. a Ing. arch. M. M., obaja bytom P. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. I. J., P., vo veci namietaného porušenia ich

základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Cob 86/2010, 2 Cob 87/2010, 2 Cob 21/2011 z 23. februára 2011 (ďalej len „rozsudok z 23. februára 2011“ alebo „namietaný rozsudok“) v spojení s rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 21 Cb 207/2004 zo 16. decembra 2008 (ďalej len „rozsudok zo 16. decembra 2008“).

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli:

„Rozsudkom Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 2Cob/86/2010-358, 2Cob 87/2010, 2 Cob 21/2011 Krajský súd v Prešove potvrdil rozsudok prvostupňového súdu zo dňa 16. 12. 2008, č. k. 21Cb 207/2004-290 v spojení s opravným uznesením zo dňa 29. 06. 2009, č. k. 21Cb 207/2004-308 v napadnutej časti vo výroku o zamietnutí žaloby, potvrdil uznesenie zo dňa 15. 07. 2010, č. k. 21Cb 207/204-341 o povinnosti nahradiť štátu trovy vo výške 20,- eur, zmenil uznesenie zo dňa 29. 06. 2009, č. k. 21Cb 207/2004-306 tak, že žalobcovia sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanému na účet jeho právnej zástupkyne... trovy prvostupňového konania vo výške 3.213,66 eur... a zaviazal žalobcov spoločne a nerozdielne nahradiť žalovanému na účet jeho právnej zástupkyne... trovy odvolacieho konania vo výške 1.291,26 eur...“

V danom prípade si sťažovatelia uplatnili nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, zaplatenie nemajetkovej ujmy a ušlého zisku, a to s poukazom na porušenie autorských práv sťažovateľov žalovaným, Ing. arch. V. L., ktorý porušil ich autorské právo pri projektovaní Domu smútku v L., keď skopíroval ich projekt Domu smútku v M., pričom zhoda oboch projektov je 99 %.

Oba súdy zhodne konštatovali, že v danom prípade došlo k premlčaniu nárokov sťažovateľov, pretože vzťah medzi sťažovateľmi a žalovaným je potrebné posudzovať podľa ustanovenia Občianskeho zákonníka a nie Obchodného zákonníka...

Záveru oboch súdov vo vzťahu k premlčaniu nároku, resp. k posudzovaniu uvedeného nároku podľa Občianskeho zákonníka, hoci išlo o vzťah dvoch podnikateľských subjektov,

nemožno považovať za ústavne konformný, keďže súdy v danom prípade použili nesprávnu právnu normu, v dôsledku čoho je ich rozhodnutie arbitrárne.

Predmetom premlčania v zmysle § 387 ods. 2 Obch. zákonníka sú všetky práva vyplývajúce z obchodných záväzkových vzťahov. Medzi obchodné záväzkové vzťahy treba zahrnúť aj právo na náhradu škody, a to aj vtedy, ak toto právo vzniklo v dôsledku porušenia mimozáväzkovej povinnosti. Náhrada škody sa totiž vždy realizuje vo forme záväzkového vzťahu, t. j. záväzku, ktorý smeruje k náhrade škody.

Jedným z nárokov, ktoré si žalobcovia uplatnili bol aj nárok na náhradu škody, išlo pritom o nárok vyplývajúci z mimozáväzkového vzťahu, ktorý však, s poukazom na skutočnosť, že ide o vzťah dvoch podnikateľov, ktorý sa týka ich podnikateľskej činnosti, je potrebné posudzovať podľa obchodného zákonníka. Keďže Obchodný zákonník má celistvú úpravu premlčania, je použitie Občianskeho zákonníka, pokiaľ ide o premlčanie, v danom prípade vylúčená.

Podobnú argumentáciu je možné použiť aj vo vzťahu k nároku sťažovateľov na vydanie bezdôvodného obohatenia. Na riešenie vzťahu Občianskeho a Obchodného zákonníka je potrebné použiť interpretačné pravidlo, vymedzené § v § 1 Obch. zák. východiskovou otázkou je, že záväzok z titulu bezdôvodného obohatenia, ak ide o vzťah medzi podnikateľmi a vznikol v súvislosti s ich podnikateľskou činnosťou, je obchodnoprávnym vzťahom, a to aj napriek tomu, že sa naň v dôsledku absencie právnej úpravy v Obchodnom zákonníku bude aplikovať právna úprava Občianskeho zákonníka. Hoci právnu úpravu bezdôvodného obohatenia obsahuje Občiansky zákonník a aplikuje sa aj na obchodné vzťahy, na tieto vzťahy, na tieto vzťahy nemožno aplikovať aj právnu úpravu premlčania, t.j. osobitnú dvojročnú premlčaciu dobu pri práve na vydanie bezdôvodného obohatenia, a to aj napriek tomu, že Obchodný zákonník pre vydanie bezdôvodného obohatenia neustanovuje osobitnú premlčaciu dobu odlišnú od všeobecnej štvorročnej premlčacej doby. To znamená, že osobitne treba pristupovať k právnej úprave bezdôvodného obohatenia a osobitne k inštitútu premlčania, upravenom v Obchodnom zákonníku.

Tento názor zastáva i NS ČR, ktorý vychádza vlastne z toho istého Obchodného zákonníka, ktorý je platný a účinný v SR a následne i Ústavný súd v ČR vo svojom náleze z 8. júla 1999 sp. zn. III US 140/99, kde US uzavrel, že rozhodujúce pre riešenie otázky,

ktorý právny predpis treba použiť pri posudzovaní premlčania nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia je podstata spoločenského vzťahu v ktorom podnikateľ vystupoval.

Okrem toho i NS SR v rozsudku z 23. 10. 2001 sp. zn. M Obdo V 2/2002 a v ďalších veciach rozhodol obdobne o aplikácii obch. zákonníka na posudzovanie otázky premlčania nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia v nepublikovanom rozsudku sp. zn. 4 Obo 57/03 zo dňa 26. 2. 2004 došiel k záveru, že nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo plnením z neplatnej zmluvy sa premlčuje v 4-ročnej lehote podľa § 397 Obch. zákonníka. Tento rozsudok potvrdil i US SR rozsudkom sp. zn. IV. US 214/04 z 13. 12. 2005, kde konštatoval, že obch. zákonník obsahuje úpravu odlišnú od OZ (špeciálnu úpravu) práve v otázke premlčania. Dĺžka premlčacej lehoty je v obchodných vzťahoch zásadne odlišná – do úvahy prichádza iba (všeobecná) 4-ročná premlčacia doba. Posudzovanie bezdôvodného obohatenia sa teda bude riadiť OZ ale premlčanie práv podľa tohto bezdôvodného obohatenia budú podliehať iným pravidlám ako tým, ktoré platia v režime OZ. To isté konštatoval aj NS SR i v ďalšom svojom rozsudku sp. zn. 5 Obo 86/2005 zo 6. 10. 2005.

Súd mal za preukázané, že premlčacia doba začala žalobcom plynúť dňom 16. 11. 2001. Pri aplikácii správnej právnej normy, t. j. Obchodného zákonníka, by premlčacia doba uplynula dňom 16. 11. 2005, pričom žaloba bola na súd podaná dňa 21. 11. 2003, čo znamená, že nárok žalobcov bol podaný riadne a včas a vznesená námietka premlčania nie je dôvodná...

Z doložených dôkazov a výpovedí žalobcov je zrejmé, že žalobcovia sa o tom, že daný dom smútku projektoval Ing. arch. L. dozvedeli s určitosťou až pri predložení dokumentácie k tejto stavbe súdu. To je až v roku 2006/2007 pri vypracovaní znaleckého posudku. Následne zo znaleckého posudku č. 25/2007, znalca Ing. arch. I. B., sa žalobcovia dozvedeli o tom, ako boli ich domy smútku upravené, a to či už po stránke architektonickej, ale i stavebno-technickej. To znamená, že až od tejto doby začala plynúť subjektívna premlčacia lehota.

Napriek vyššie uvedenej právnej praxi, ktorá akceptuje posudzovanie premlčania vo vzťahoch medzi podnikateľmi podľa ustanovení Obchodného zákonníka, konajúce súdy aplikovali Občiansky zákonník a nárok posúdili ako premlčaný. Pritom postup všeobecného

súdu, ktorý aplikuje určité ustanovenie zákona bez relevantných dôvodov v rozpore s konštantnou rozhodovacou praxou je potrebné považovať za postup arbitrárny, ktorý je zároveň aj zásahom do princípu právnej istoty ako súčasťou právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy (I. ÚS 335/06)

Ak by sme aj pripustili tento postup súdu, k premlčaniu nemohlo dôjsť, pokiaľ ide o nárok na nemajetkovú ujmu, ktorý sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote, ktorá začína plynúť odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť po prvýkrát. Premlčacia lehota v danom prípade uplynula až 16. 11. 2004, preto nie je zrejmé, ako súdy dospeli k záveru, že aj tento nárok žalobcov je premlčaný. V tejto časti preto považujeme napadnuté rozsudky za nepreskúmatel'né.

Poukazujeme tiež na to, že právne posúdenie uplatneného nároku je výlučne vec súdu. Posúdenie právnej kvalifikácie patrí výlučne súdu a navrhovateľ vôbec nie je povinný svoj nárok aj právne kvalifikovať. Z tohto dôvodu sme toho názoru, že už v rámci prvostupňového konania mal súd posudzovať oba nároky súčasne, a to odo dňa uplatnenia nároku, a teda že tieto nároky nemôžu byť ani premlčané.

Dôkaz: Rozsudok Najvyššieho súdu č. 5CdoS8/99 publikovaný v ZSR č. 6/2000 pod číslom 61, strana 122-123

Podľa § 44 ods. 1 383/97 Z. z. v znení noviel, autor, ktorého právo bolo porušené môže sa domáhať najmä toho, aby sa porušovanie jeho práva zakazovalo, následky porušenia odstránili a aby sa mu poskytlo náležité zadosťučinenie. Ak vznikla porušením práva autorovi závažná ujma nemajetkovej povahy má autor právo na zadosťučinenie v peňažnej sume, ak sa priznanie iného zadosťučinenia nejaví ako postačujúce, výšku peňažného zadosťučinenia určí súd, ktorý prihliada najmä na rozsah vzniknutej ujmy, ako aj na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva. V danom prípade žalobcom ako autorom domu smútku v M. vznikla odkopírovaním ich domu smútku žalovaným v P., L. a pod. veľká nemajetková ujma, nakoľko zásahy žalovaného do projektu žalobcov znížili hodnotu pôvodného diela, nakoľko boli vykonané tak, že celkovo zhoršili kvalitu architektonického diela novovytvoreného a z dôvodu, že každý sa domnieval, že išlo o projekt žalobcov poškodili tým ich dobré meno nekvalitnou kopiráciou bez ich vedomia.

Z vykonaného dokazovania mali súdy preukázané, že dom smútku v P. bol odkopírovaný, čo uviedol vo svojom znaleckom posudku č. 25/2007 zo dňa 28. 11. 2007 aj

súdny znalec Ing. arch. B. Ivan, ktorý v závere uvádza, že pri vyhodnotení všetkých aspektov a kritérií porovnania prevládajúcich a rozhodujúcich základných prvkov domu smútku v obci P. a v obci M. sú totožné, pokiaľ ide o pôdorysné riešenie stavby a vonkajší tvar stavby. Znalec taktiež konštatoval, že v danom prípade boli zhodné dispozičné a dispozičnoprevádzkové riešenia domov smútku žalobcov v M. a domov smútku v P. V závere svojho znaleckého posudku znalec konštatuje, že žalobcom vznikla nesporná ujma neoprávneným použitím ich architektonického návrhu, resp. použitím ich projektu domu smútku v obci M. pre účely výstavby domu smútku v obci P. Ing. arch. B. na pojednávaní dňa 23. 09. 2008 uviedol, že nestretol, nepozná a nemôže sa to stať, aby sa dve stavby od rôznych autorov navzájom zhodovali tak, ako to je v danom prípade. Už samotná táto výpoveď preukázala, že znalec – odborník, architekt svojou výpoveďou dokázal kopíráciu domu smútku L. žalovaným od diela žalobcov, ktoré realizovali v M. Ak súdy túto závažnú svedeckú výpoveď prehliadli, konali tak účelovo v neprospech žalobcov. Závery súdov sú v tomto smere značne nekoherentné, postrádajú racionalitu, sú v rozpore s popísaným vyjadrením znalca, a preto máme za to, že ide o rozhodnutia rozporné s čl. 46 ods. 1 Ústavy i čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd rozhodol o ich sťažnosti týmto nálezom:

„Základné práva sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, Ústavy SR, ako aj právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd Rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2Cob/86/2010-358, 2Cob 87/2010, 2 Cob 21/2011 zo dňa 23. 02. 2011, doručenom dňa 25. 03. 2011 v spojení s rozsudkom Okresného súdu v Prešove, sp. zn. 21Cb 207/2004 zo dňa 16. 12. 2008 porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2Cob/86/2010-358, 2Cob 87/2010, 2 Cob 21/2011 zo dňa 23. 02. 2011 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Sťažovateľovi priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2.000 €, ktorú je Krajský súd Prešov povinný vyplatiť sťažovateľovi do 1 mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd Prešov je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 86,18 € na účet právneho zástupcu, JUDr. I. J., advokáta, P., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľov prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo

procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia ako žalobcovia sa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 21 Cb 207/2004 domáhali proti žalovanému peňažných nárokov z titulu vydania bezdôvodného obohatenia, náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch a svoje nároky odvíjali od nimi tvrdeného porušenia ich autorských práv žalovaným.

Okresný súd rozsudkom zo 16. decembra 2008 zamietol žalobu sťažovateľov a krajský súd rozsudkom z 23. februára 2011 potvrdil odvolaním sťažovateľov napadnutý rozsudok okresného súdu zo 16. decembra 2008. Okresný súd aj krajský súd zhodne dospeli jednak k záveru, že nebolo preukázané porušenie autorských práv sťažovateľov, a aj k záveru o premlčanosti sťažovateľmi uplatnených nárokov.

Sťažovatelia vidia porušenie nimi označených základných a iných práv v nesprávnych záveroch v rozsudku krajského súdu z 23. februára 2011 v spojení s rozsudkom okresného súdu zo 16. decembra 2008, a to najmä v podľa nich nesprávnej aplikácii ustanovení Občianskeho zákonníka pri posudzovaní premlčanosti ich nárokov (namiesto ustanovení Obchodného zákonníka), ako aj v nesprávnych záveroch o tom, že nebolo preukázané porušenie ich autorských práv.

K namietanému porušeniu základných a iných práv sťažovateľov rozsudkom okresného súdu zo 16. decembra 2008

Vzhľadom na to, že sťažovatelia v petite sťažnosti namietali porušenie nimi označených základných a iných práv rozsudkom krajského súdu z 23. februára 2011 v spojení s rozsudkom okresného súdu zo 16. decembra 2008, aj keď ako porušovateľa označených práv neoznačili okresný súd, ústavný súd ustálil, že ich sťažnosť smeruje aj proti rozsudku okresného súdu zo 16. decembra 2008. Ústavný súd preto vo vzťahu k preskúmaniu rozsudku okresného súdu zo 16. decembra 2008 konštatuje, že postup okresného súdu a jeho rozsudok boli preskúmateľné na základe dostupného opravného prostriedku – odvolania, ktorý sťažovatelia aj využili, a preto ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie.

K namietanému porušeniu základných a iných práv sťažovateľov rozsudkom krajského súdu z 23. februára 2011

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné

a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a tiež by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v rámci ktorej už vyslovil, že kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv a slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach daného prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k porušeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 238/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie zaručuje každému právo na prístup k súdu, ako aj konkrétne procesné garancie v konaní pred ním (I. ÚS 26/94). Ochrany základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa možno domáhať v medziach a za podmienok ustanovených vykonávacími zákonmi (napr. III. ÚS 124/04).

Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neznamenajú právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom a nemožno ich účelovo chápať tak, že ich naplnením je len víťazstvo v takomto spore (II. ÚS 21/02, IV. ÚS 277/05).

Vychádzajúc z uvedených právnych názorov ústavný súd na účely posúdenia opodstatnenosti sťažnosti preskúmal namietaný rozsudok krajského súdu z 23. februára 2011.

Po preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu z 23. februára 2011 v spojení so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozsudku okresného súdu zo 16. decembra 2008 ústavný súd nezistil, že by skutkové a právne závery boli v takom rozpore s vykonaným dokazovaním, s právnou úpravou, ktorý by mohol zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do namietaného rozsudku krajského súdu v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Naopak, ide o právne závery, ktoré sú podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnené, t. j. tak ako to vyplýva z požiadaviek základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku z 23. februára 2011 sa náležite vysporiadal s otázkou premlčanosti nárokov sťažovateľov, keď uviedol:

„Žalobcovia v konaní uplatňujú proti žalovanému nároky z tvrdeného porušenia ich autorských práv súvisiacich s tým, že žalovaný odkopíroval ich projekt na stavbu domu smútku a použil túto kópiu pre Dom smútku v Obci L. Žiadajú v konaní v číselnom vyjadrení zaplatať sumu 395.400,- Sk (13.124,88 eur) so 17,6 % úrokmi z omeškania ročne od 21. 10. 2004 do zaplataenia. Aj keď sa v konečnom súčte uplatňovaných nárokov ich procesné vyjadrenia rozchádzajú (podľa úpravy žaloby je to 395.400,- Sk, inokedy tvrdia aj 400.000,- Sk), podľa ich písomného podania zo 14. 10. 2004, doručeného súdu 22. 10. 2004, súd prvého stupňa pripustil zmenu žaloby tak, že žalobcovia uplatňujú 395.400,- Sk so 17,6 % úrokmi z omeškania ročne od 21. 10. 2004 do zaplataenia. Na odvolacom pojednávaní 13. 5. 2010 ich zástupca potvrdil, že v slovenských korunách uplatňujú sumu 395.400,- Sk. Táto suma pozostáva z 28.000,- Sk titulom vydania bezdôvodného obohatenia, t. j. toho, čo žalovaný prijal od Obce L. za dodanú projektovú dokumentáciu, či štúdiu, zo sumy 50.000,- Sk, čo by oni účtovali za dodanie projektovej dokumentácie (ušlý zisk) a zostatok uplatňovaného nárokuje náhradou nemajetkovej ujmy. Zástupca žalobcov poukázal na to, že ak v iných podaniach, či vyjadreniach uviedli aj sumu 400.000,- Sk, išlo len o mylné prezentovanie ich požiadaviek, ktoré uplatňujú v konaní a neišlo o rozšírenie žalobného návrhu.

Žalobcovia žalobu o zaplatenie uvedených nárokov proti žalovanému podali na súde prvého stupňa 21. 11. 2003 (č. l. 14 spisu). Túto žalobu následne upresňovali žalobcovia už vyššie uvedeným podaním zo 14. 10. 2004 doručeným súdu 22. 10. 2004 (č. l. 53 spisu).

Z obsahu spisu vyplýva aj to, že žalobcovia už listom zo 16. 11. 2001 oznamujú žalovanému, že včera s prekvapením zistili, že Dom smútku v L. je nepodarenou kópiou ich Domu smútku v M. Upozorňujú adresáta, že jeho konaním došlo k porušeniu ich autorských práv a že podniknú všetky kroky k náprave. Tento ich list bol doručený doporučené žalovanému s tým, že on túto zásielku prevzal 19. 11. 2001.

Zo spisu vyplýva aj to, že súd prvého stupňa správne a zodpovedajúco zmluve o dielo uzavretej žalovaným s Obcou L. dňa 25. 10. 1999 uzavrel, že projektová dokumentácia na Dom smútku v L. bola obci odovzdávaná v decembri 1999 a cenu za túto vo výške 20.000,- Sk zaplatila obec 28. 1. 2000. Predtým ešte zodpovedajúco uzavretej zmluve z 25. 10. 1999 obec zaplatila žalovanému aj za štúdiu k územnému konaniu pre stavbu domu smútku sumu 8.000,- Sk.

Uvedené dátumy sú relevantnými v súvislosti so vznesenou námietkou premlčania žalovaným v konaní.

Tak ako je už uvedené vyššie, žalobca uplatňuje nároky súvisiace s tvrdeným porušením jeho autorských práv, ku ktorému malo dôjsť ešte v rokoch 1999, či 2000. Počnúc dňom 1. 1. 2004 je účinný zák. č. 618/2003 Z. z. o ochrane autorských práv. Z ust. § 87 ods. 2 označeného zákona vyplýva, že ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred nadobudnutím jeho účinnosti; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona sa však posudzujú podľa doterajších predpisov.

Citované ustanovenie je prechodným (intertemporálnym) ustanovením, ktorým je určená zásada tzv. nepravej spätnej retroaktivity. Nová zákonná úprava autorských práv realizovaná zák. č. 618/2003 Z. z. sa použije odo dňa účinnosti tohto zákona aj na právne vzťahy vzniknuté pred 1. 1. 2004. Vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona sa však posudzujú podľa doterajších predpisov. Do 31. 12. 2003 platil pre ochranu autorských práv zák. č. 383/1997 Z. z.. Ak nároky, ktoré uplatňujú žalobcovia v konaní mali vzniknúť ešte za účinnosti zák. č.

383/1997 Z. z., preto sa musí aj táto norma aplikovať na nároky uplatňované žalobcami v konaní.

Podľa § 44 ods. 1 zák. č. 383/1997 Z. z. autor, ktorého právo bolo porušené, môže sa domáhať najmä toho, aby sa porušovanie jeho práva zakázalo, následky porušenia odstránili a aby sa mu poskytlo náležité zadosťučinenie. Ak vznikla porušením práva autorovi závažná ujma nemajetkovej povahy, má autor právo na zadosťučinenie v peňažnej sume, ak sa priznanie iného zadosťučinenia nejaví ako postačujúce; výšku peňažného zadosťučinenia určí súd, ktorý prihliada najmä na rozsah vzniknutej ujmy, ako aj na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva.

Podľa § 44 ods. 2 cit. zák. na nárok autora na náhradu škody, ktorá vznikla porušením jeho práv, sa vzťahujú ustanovenia Občianskeho zákonníka.

Vychádzajúc z § 1 Obč. zák. do systému občianskeho práva sa zaraďuje aj právo nehmotných statkov a v rámci neho autorské právo, právo príbuzné s autorským právom a práva súvisiace s autorským právom. Autorský zákon je zároveň prameň občianskeho práva a dopĺňa občianskoprávnu úpravu obsiahnutú v Občianskom zákonníku, tak ako to vyplýva z § 1 ods. 3 Obč. zák., ktorý upravuje, že právne vzťahy vznikajúce z výsledkov duševnej tvorivej činnosti upravujú osobitné zákony. Tak ako je to aj výslovne uvedené v citovanom ust. § 44 ods. 2 zák. č. 383/1997 Z. z. na nárok autora na náhradu škody, ktorá vznikla porušením jeho práv sa vzťahujú ustanovenia Občianskeho zákonníka. Ak žalobcovia tvrdili v konaní v podanom odvolaní, že na posudzovanie námietky premlčania, či premlčacej doby treba aplikovať Obchodný zákonník, táto ich argumentácia je z uvedených dôvodov nedôvodná, nemožno ju preto akceptovať.

Ak sa má na nárok na náhradu škody aplikovať Obč. zák., tak potom ten, kto poruší autorské práva, zodpovedá autorovi za spôsobenú škodu podľa ustanovení § 420 a § 420a Obč. zák., ktoré upravujú prípady všeobecnej zodpovednosti za škodu. Ide o subjektívnu zodpovednosť, t. j. vyžaduje sa zavinenie na rozdiel od objektívnej zodpovednosti za porušenie (ohrozenie) práva, kedy škodca zodpovedá bez ohľadu na zavinenie. Právo na náhradu škody sa premlčuje v subjektívnej dvojročnej lehote, teda za 2 roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá. Najneskoršie sa právo na náhradu škody premlčí za 3 roky, a ak ide o škodu spôsobenú úmyselne za 10 rokov odo dňa keď došlo k udalosti, z ktorej škoda vznikla (§ 106 Obč. zák.). Ak ide o rozsah náhrady

škody spôsobenej na majetkových právach autora, môže sa uplatniť a škodcom nahradiť skutočná škoda a ušlý zisk. Nie je vylúčené ani to, aby sa autor domáhal vydania bezdôvodného obohatenia v súlade s ust. § 451 a nasl. Obč. zák.. Zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie je objektívnou zodpovednosťou a ten, kto sa bezdôvodne obohatí, zodpovedá autorovi bez ohľadu na zavinenie. Právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil. Najneskôr sa toto právo premlčí za 3 roky, ak ide o úmyselné bezdôvodné obohatenie, za 10 rokov odo dňa, keď k nemu došlo (§ 107 Obč. zák.). Výšku bezdôvodného obohatenia u toho, kto neoprávnené nakladal s dielom by mohlo predstavovať aj to, že by zodpovedala odmene, ktorú by za získanie diela bol autor získal v čase neoprávneného nakladania s dielom.

Ak už 16. 11. 2001 žalobcovia mali (podľa ich listu adresovaného žalovanému) vedomosť o tom, že žalovaný zasiahol do ich autorských práv, už týmto dňom začala plynúť pre nich subjektívna premlčacia lehota na uplatnenie nárokov na vydanie bezdôvodného obohatenia, či na zaplatenie náhrady škody. Ak žaloba, ktorá by uplatňovala tieto nároky proti žalovanému, bola podaná až 21. 11. 2003, bola pokiaľ sa týka týchto nárokov uplatnená po dvojročnej subjektívnej premlčacej lehote.

Ďalším z nárokov, ktorý autorovi pri porušení jeho autorských práv prináleží, je právo na zadosťučinenie v peňažnej sume, ak sa priznanie iného zadosťučinenia nejaví ako postačujúce. Právo na zadosťučinenie v peňažnej sume je jedným z relatívne samostatných prostriedkov ochrany autora, ktorého vyjadrenie v peniazoch spôsobuje, že ide o právo majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe (§ 101 Obč. zák.).

Ust. § 101 Obč. zák. upravuje všeobecnú dĺžku premlčacej doby, ktorá platí vo všetkých prípadoch, keď zákon pre jednotlivé práva neráta s osobitnou (kratšou, či dlhšou) premlčacou dobou. Všeobecná premlčacia doba je stanovená v dĺžke 3 rokov. Plyní odo dňa, keď sa právo mohlo – objektívne posudzované – vykonať (uplatniť) po prvý raz. Týmto dňom je zásadne deň, keď právo bolo možné odôvodnene vykonať podaním návrhu (žaloby) na súde, teda keď je actio nata. Preto nie je rozhodujúce, z akého dôvodu, t. j. či zo subjektívneho alebo objektívneho, tak oprávnený subjekt neurobil. Ak sa má posúdiť predmetný vzťah podľa predpisov občianskeho práva, tak je dôvodným aj záver o

tom, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, či zaplatenie zadostučinenia v peňažnej sume bol uplatnený po tejto trojročnej všeobecnej premlčacej dobe.

Ak sa žalobcovia domáhajú posudzovania premlčania podľa Obchodného zákonníka, v tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť to, že predmetom premlčania v zmysle § 387 ods. 2 Obch. zák. sú všetky práva vyplývajúce z obchodných záväzkových vzťahov, t. j. všetky záväzkové vzťahy, ktoré sa spravujú Obchodným zákonníkom. V ostatných vzťahoch (záväzkových alebo mimozáväzkových) sa premlčanie spravuje právnou úpravou Obč. zák. a to aj vtedy, ak na strane oprávneného a povinného vystupujú podnikateľské subjekty. Aj na otázku odvolacieho súdu žalobcovia zastúpení splnomocneným zástupcom odpovedali na odvolacom pojednávaní, že medzi účastníkmi tohto konania nejde o žiaden obchodnoprávny vzťah, t. j. v tom zmysle, že neexistuje medzi nimi zmluvný vzťah. Aj bez tohto ich vyjadrenia však treba zdôrazniť, že nejde vo veci o záväzkový vzťah na základe tých ustanovení Obchodného zákonníka, ktoré sú upravené v tretej časti Obch. zák..

Podľa § 100 ods. 1 posledná veta Obč. zák., ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.“

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľov vo vzťahu k záverom okresného súdu, že v konaní nebolo preukázané ani porušenie ich autorských práv, ústavný súd preskúmanie záverov o porušení či neporušení autorských práv sťažovateľov považuje za bezpredmetné. Keďže týmito závermi uvedenými v rozsudku okresného súdu zo 16. decembra 2008, ktorý bol potvrdený napadnutým rozsudkom krajského súdu, objektívne nemohlo dôjsť k porušeniu označených základných a iných práv sťažovateľov za stavu, keď dôvodom zamietnutia žaloby sťažovateľov bolo premlčanie ich nárokov, ktoré odvíjali od tvrdeného porušenia ich autorských práv, ako to konštatoval aj krajský súd, keď v napadnutom rozsudku uviedol: „Pretože námietka premlčania bola vznesená žalovaným dôvodne, už toto bolo základom pre zamietnutie žaloby žalobcov proti žalovanému...“

V súvislosti s prejavom nespokojnosti sťažovateľov s napadnutým rozsudkom krajského súdu ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je, aby

postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a bez znakov arbitrárnosti. V opačnom prípade nemá ústavný súd dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí súdov, a tak vyslovovať porušenia základných práv (obdobne napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 162/05).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že medzi namietaným rozsudkom krajského súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala, že mohlo dôjsť k ich porušeniu, čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2011